

Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова

Хмельницький місцевий осередок
ГО «Всеукраїнська асоціація кримінального права»
Євразійська асоціація правничих шкіл та правників
Територіальне управління Служби судової охорони
у Хмельницькій області

ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ

ЗБІРНИК ТЕЗ

Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Хмельницький, 14 травня 2021 року)

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ
2021**

Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова
Хмельницький місцевий осередок
ГО «Всеукраїнська асоціація кримінального права»
Євразійська асоціація правничих шкіл та правників
Територіальне управління Служби судової охорони
у Хмельницькій області

ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ

***збірник тез
Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Хмельницький, 14 травня 2021 року)***

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ
2021**

*Рекомендовано до видання вченою радою
Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова
Протокол № 13 від 31 травня 2021 року*

336 **Засади функціонування кримінальної юстиції** :збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 14 травня 2021 року). – Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2021. – 106 с.

У збірнику розміщено тези доповідей, подані на Міжнародну науково-практичну конференцію «Засади функціонування кримінальної юстиції», що відбулась у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова 14 травня 2021 року.

Збірник розрахований на наукових та науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів і наукових установ, студентів, аспірантів та докторантів, практичних працівників і широкий читацький загал.

Організаційний комітет Міжнародної науково-практичної конференції «Засади функціонування кримінальної юстиції» не завжди поділяє думку учасників конференції.

У збірнику максимально точно збережена орфографія, пунктуація та стилістика, які були запропоновані учасниками конференції.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і наукових установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

УДК 343 (477)

© Колектив авторів, 2021

© Хмельницький університет управління
та права імені Леоніда Юзькова, 2021

Литвинов Валерій Валентинович
*старший викладач кафедри кримінального процесу
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук*

ДОТРИМАННЯ ЗАСАДИ ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ У РАЗІ ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Не одне десятиліття триває дискусія про те, чи вправі органи досудового розслідування закривати кримінальне провадження у зв'язку зі звільненням особи від кримінальної відповідальності. Особливої гостроти ця дискусія набула після закріплення поняття презумпції невинуватості у Конституції УРСР, згідно з якою винною особою може визнати лише суд в обвинувальному вироку [6]. З урахуванням такого принципу в юридичній літературі з'явилися думки про те, що закривати кримінальне провадження та звільняти особу від кримінальної відповідальності повинен лише суд, оскільки особа фактично визнається винною, а винною вона може бути визнана лише за обвинувальним вироком суду [1]. Втім існували думки про те, що прийняття такого рішення на стадії досудового розслідування не буде суперечити принципу презумпції невинуватості [3, с. 25].

З метою розв'язання цієї дискусії законодавцем було передбачено лише судовий порядок закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності. У 2001 році Законом України «Про внесення змін та доповнень до Кримінально-процесуального кодексу України» від 12 липня 2001 р. [7], а в 2012 році в Кримінальному процесуальному кодексі України було передбачено форму закінчення досудового розслідування, а саме направлення до суду клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності.

З викладеного можливо стверджувати про те, що на законодавчому рівні підстави закриття кримінального провадження були поділені на два види. Перший – це підстави закриття кримінального провадження на стадії досудового розслідування, які застосовуються прокурором та слідчим в імперативному порядку та не передбачають альтернативних способів розв'язання кримінально-правового конфлікту. Другий вид – це підстави закриття кримінального провадження, що передбачають альтернативний вид розв'язання кримінально-правового конфлікту, а саме звільнення особи від кримінальної відповідальності, що є альтернативою складанню обвинувального акту та в подальшому – винесенню обвинувального вироку. Відповідно до принципу презумпції невинуватості, закріпленого в ст. 62 Конституції України [5], закривати кримінальні провадження за вказаних підстав вправі виключно суди. У разі прийняття зазначеного рішення констатується винуватість особи у вчиненні злочину.

Однак процесуальний порядок прийняття цього рішення судом на стадії підготовчого провадження не вирішило це питання. Недоліком застосування такого процесуального рішення є те, що хоч це рішення і приймається судом, однак питання про його відповідність презумпції невинуватості залишилася. З цього питання Л.А. Хруслова доречно зазначає, що для визнання особи винною у вчиненні кримінального правопорушення замало просто судового рішення. Згідно з Конституцією України необхідно, щоб таке рішення було у формі обвинувального вироку. По-друге, право назвати особу винною настає в суду після повного розгляду справи, дослідження доказів, виголошення промов сторонами, а не на стадії підготовчого провадження, мета якого – вирішення питання щодо можливості призначення справи до слухання, що ніяк не торкається питань винуватості чи невинуватості особи. По-третє, чи варто виносити розгляд такої справи у суд, якщо проблема цим не вирішується, однак втрачається одна з ключових переваг такої процедури – прискорення процесу та зниження завантаженості і без того вкрай обтяжених роботою слідчих органів та суду [8, с. 51]. Оскільки визнати особу винною можливо лише вироком суду, в науці були висловлені

думки про те, що ці рішення потрібно приймати шляхом винесенням обвинувального вироку без призначення покарання [1, с. 12].

На нашу думку, заслуговують на увагу пропозиції про необхідність визначення вказаних підстав не як таких, що звільняють від кримінальної відповідальності, а таких, що звільняють від кримінального переслідування [2, с. 327; 4, с. 168-175; 8, с. 51]. У такому разі процесуальне рішення про закриття кримінального провадження приймалося б за фактом недоцільності здійснення кримінального переслідування, оскільки кримінально-правовий конфлікт розв'язується самостійно сторонами цього конфлікту. Зважаючи на таку пропозицію, було б доречно розглянути можливість закриття кримінального провадження на стадії досудового розслідування за примиренням сторін та дійовим каяттям. Зазначені підстави надають можливість сторонам кримінально-правового конфлікту вирішити його самостійно та добровільно. У свою чергу факт вирішення кримінально-правового конфлікту за правилами, що будуть передбачені в КПК України, можливо передбачити як підставу для прокурора відмовитися від подальшого кримінального переслідування особи.

Застосувати таке рішення на стадії досудового розслідування буде можливим у разі введення до кримінального судочинства нового виду державних засобів протидії кримінальним правопорушенням, а саме звільнення від кримінального переслідування. У такому разі, можливо було б передбачити рішення про закриття кримінального провадження на стадії досудового розслідування у зв'язку зі звільненням особи від кримінального переслідування. У разі прийняття такого рішення питання про винуватість особи розв'язувалося б з погляду на раніше розв'язаний кримінально-правовий конфлікт самими його сторонами.

Гарантією законності прийняття такого рішення буде, по-перше, те, що вказане рішення можна прийняти за вчинення обмеженої кількості кримінальних правопорушень; по-друге, таке рішення має бути прийняте лише за згодою особи, яка вчинила кримінальне правопорушення; по-третє, прийняття такого рішення можливе лише за згодою прокурора.

Список використаних джерел:

1. Благодир С. М. Закриття кримінальної справи в досудовому слідстві : автореф. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Національна академія внутрішніх справ України. К., 1998. 18 с.
2. Головка Л. В. Альтернативи уголовному преследованию в современном праве Л. В. Головка. СПб. : Юридический центр – Пресс, 2002. 544 с.
3. Дубинский А. Я. Прекращение уголовного дела в стадии предварительного расследования : учеб. пособие А. Я. Дубинский. К. : КВШ МВД СССР, 1975. 132 с.
4. Ендольцева А. В. Институт освобождения от уголовной ответственности : теоретические, законодательные и правоприменительные проблемы : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08; 12.00.09 Ендольцева Алла Васильевна. М., 2005. 396 с.
5. Конституція України від 28 червня 1996 р. Верховна Рада України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://gska2.rada.gov.ua>.
6. Конституція(Основний Закон) Української Радянської Соціалістичної Республіки[Електронний ресурс]. Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/001_001#Text
7. Про внесення змін та доповнень до Кримінально-процесуального кодексу України : Закон України від 12 липня 2001 р. № 2670 – III Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України України. 2001. № 44. Ст. 234.
8. Хруслова Л. Закриття кримінальних справ Л. Хруслова Прокуратура. Людина. Держава. 2004. № 1 (31). С. 50–54.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ

**збірник тез
Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Хмельницький, 14 травня 2021 року)**

Відповідальний редактор – *Брич Л.П.*

Комп'ютерний набір – *Нікіфорова Т.І.*

Рекомендовано до видання Вченою радою
Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова
Протокол № 13 від 31 травня 2021 року

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
29013, м. Хмельницький, вул. Героїв Майдану, 8
Тел.: (382) 71-75-91
www.univer.km.ua

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення
та радіомовлення України про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції
Серія ДК № 2105 від 21.02.2005 р.